

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonaë, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

De his qui altari inserviunt, ac primùm de Diacono. Hujus Ordinis dignitas
& origo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

Cedo, alii pretiosa serant donaria, meque officii sumptus superent, qui pulchra tegendis Vela serant foribus, seu puro splendida lino, siue coloratis teaturo, iucata figuris.

Et supra Natali 3.

Aurea nunc in veis ornantur limina velis.

Crebra velorum ante portas majores templorum, quas regias vocabant, mentio fit apud eundem Anastasium, ut in Leone III. de Basilica S. Petri, fecit vela alba holoserica majora tria, quae pendunt ante regias in introitu: De S. Maria ad Praesepe, fecit velum aliud majus album, quod pendit ante regias majores in introitu. Graeci autem ex veteri instituto portis sacrarii vela appendunt, quae in eorum Typicis & euchologis passim commemorantur. De Floribus positis in altari testimonium habemus S. Augustin. l. 22. de civit. Dei cap. 8. ubi enarrans inter miracula Protomartyris Stephani virum primarium Martialem multum à Christiana religione abhorrentem, conversum ad Christum oratione pro ipso à genere ejus fusa in B. Stephani Oratorio, & admotis floribus ex ejus altari desumptis; Visum, inquit, est genero ejus, ut irer ad memoriam sancti Stephani, & illic pro eo quantum posset oraret: deinde abscedens aliquid de altari florum quod occurrit tulit, eique cum jam nox esset, ad caput posuit: & se credere dixit. Hieronimus in epistaphio Nepociani: Erat sollicitus si niteret altare, si parietes absque fuligine, si pavimenta tersa, si janitor creber in porta, vela semper in ostiis, si sacrarium mundum, si vasa luculenta, & in omnes ceremonias pia sollicitudo disposita. Basilicas Ecclesiae & Martyrum conciliabula diversis floribus & arborum comis, vitiumque pampinis adumbravit. Sanctus Severus, ut de eo refert Gregorius Turonensis lib. de gloria Confess. cap. 50. solitus erat flores liliorum tempore quo nascuntur colligere, ac per parietes hujus aedis appendere. Loquitur autem de Ecclesia, in qua sepultus fuit. Paulinus natali 3. S. Felicii:

*Ferte Deo pueri laudem, pia solvite vota;
Spargite flore solani, prae exite limina fertis;
Purpureum ver spiret hiems, sit florens annus
Ante diem, san. Tocedat natura diei*

Sunt & alia hujusmodi multa apud veteres Patres, ex quibus deducitur, quanta fuerit illorum cura in adornandis templis & altaribus, non alia sanè de causa, nisi quia in ipsis peragitur sacrificium corporis & sanguinis Jesu Christi, Sanctorumque corpora in eisdem condita sunt.

De his qui altari inserviunt, ac primum de Diacono. Huius ordinis dignitas & origo.

XIV. **E**T haec quidem de apparatu, qui ad sacrificium extrinsecus adhibetur, dicta sufficiant: nunc de intrinseco agendum est, qui & Ministros sacerdoti inservientes complectitur, & cantores. Primus autem ministerii locus debetur Diacono, qui primo & praecipuo in sacrificii oblatione officio fungitur, caeterisque ampliolem dignitatem habet, quia propius ad altare accedit: ac propterea ab antiquis Patribus ministri nomen antonomastice sortitus est. Hinc Commodianus, qui tempore sancti Silvestri vivebat, in Instructionibus pro Ecclesiastica disciplina per primas versuum literas cap. 68. sic ad Diaconos loquitur:

*Mysterium Christi Diacones exerceite caste,
Idcirco Ministri sacrite praecepta Magistr.
Nolite ludere personam Judicis aequi,
Integrate locum vestrum per omnia docti,
Sursum intendentes, semper Deo summo devoti.
Tuta Deo reddite sacra ministeria ara,
Rebus in aduersis exemplum dare parati.
Inclinate caput vestrum Pastoribus ipsi.
Sic fiet ut Christo possitis esse probati.*

Præclare Isidorus de Diaconis scribens lib. 2. de off. eccl. c. 8. Sine ipsis, inquit, Sacerdos nomen habet, officium non habet. Nam sicut in Sacerdote consecratio, ita in Ministro dispensatio Sacramenti. Illi orare, huic psallere mandatur. Ille oblata sanctificat, hic sanctificata dispensat. Ipsi etiam Sacerdotibus propter praesumptionem non licet de mensa Domini tollere calicem, nisi eis traditus sit à Diacono. Levitae inservunt oblationes in altaria, Levitae componunt mensam Domini, Levitae aperiunt arcam testamenti. Non enim omnes vident alta mysteriorum, quae operiuntur à Levitis, ne videant qui videre non debent, & sument qui servare non possunt. Eadem repetit & confirmat concilium Aquilgranense primum c. 7. & iis antiquior Epiphanius haeres. 75. tanti facit Diaconi ministerium, ut ne Episcopum quidem absque Diacono unquam fuisse, aut esse posse asseveret. Diaconorum originem multi Doctores S. Hieronymum sequuti epist. 85. ad Evagrium à Levitis antiquae legis repetunt, quibus idcirco tum Diaconorum, tum Levitarum nomen indiscriminatim tribuere solent: quia sicut Presbyteri nostri filiorum Aaron, ita Diaconi Levitarum vice

vice in Ecclesia funguntur, atque ideo in illis istorum typum agnoscimus. Sacri tamen & evangelici diaconatus primordia à libro Actuum Apostolorum cap. 6. sumenda sunt, quando Apostoli septem viros elegerunt, & orantes manus ipsis imposuerunt. Quo exemplo Patres Concilii Neocaesariensis can. 15. hanc legem ediderunt. *Diaconi septem esse debent ex canone, etsi magna sit civitas: Eius autem rei fidem facit liber Actuum Apostolorum.* Sed cum postea crevissent in multis civitatibus numerus Diaconorum, adeo ut Justinianus Imperator Novella 3. cap. 1. Regiae Urbis Diaconos centenario numero concluderet, ne hic numerus Apostolico exemplo adversari videretur, aucta est synodus in Trullo sine legitima auctoritate congregata praecitatum canonem Neocaesariensem lugillare, & insuper definire septem primos Diaconos non ab Apostolis sacramentali ordinatione initiatos, sed tanquam oeconomicos & dispensatores cibo & potui distribuendo destinatos, quam falsam opinionem fuisse prosequitur can. 16. Chrysostomi testimonio pro se perperam allegato. At Chrysostomi in c. 6. Actuum, ceterorumque Patrum sensus est, si bene perpendatur, duplex illis ministerium Apostolica ordinatione & manuum impositione collatum fuisse, sacrificio scilicet assistendi, & bona Apostolis oblata pauperibus distribuendi, illud autem primum eorum munus, hoc secundarium fuit, & praeter illo vix attendendum. Qua de re scribens Ignatius Martyr epist. ad Trallianos ait: *Oportet autem & Diaconos ministros existentes mysteriorum Jesu Christi secundum omnem modum omnibus placere. Non enim ciborum & potuum sunt Ministri, sed Ecclesiae Dei.* Clarissimè etiam Cyprianus ep. 65. *Diaconos post ascensum Domini in caelos Apostoli sibi constituerunt Episcopatus sui & Ecclesiae ministros.* Quod si profano dumtaxat ministerio incubuissent, non tam exactum de illis examen fieri iussisset Apost. 1. ad Timoth. cap. 3. antequam ordinarentur. Ad idem astuendum plerique referunt hos Aratoris subdiaconi versus in historia Apostolica.

*Jura Ministerii sacris altaribus apti
In septem statuere viros, quos undique lectos
Levitas vocare placet: cum splendida caepit
Ecclesia fulgere manus, qua pocula vitæ
Misceat, & latices cum sanguine porrigat Agni.*

Nec omittenda hoc loco Oprati Milevitani sententia lib. 1. asserentis Episcopos in primo, Presbyteros in secundo, Diaconos in tertio sacerdotio constitutos, quæ loquendi formulam manifestè ostendit, sacrum esse ipsorum officium, & pro

sacro primis Ecclesiae saeculis habitum. Imò quærundam in Gallia Ecclesiarum olim mos fuit, ut in Diaconorum ordinatione manus eorum christum ungerentur, ut docet Menardus in notis ad librum Sacramentorum sancti Gregorii p. 289 ex antiquo Pontificali, & ex Epistola Nicolai I. ad Rodolphum Archiepiscopum Bituricensem.

De officiis & numeribus Diaconorum. Addita quaedam de Diaconissis.

XV. **N**eminem latet, plura & diversa esse munera Diaconorum; sed quaedam ex illis abierunt in desuetudinem, quaedam adhuc perseverant. Differunt de his diffusissimè duo viri eruditissimi. Isaacius Habertus ad partem IX. Pontificali Græcorum, & Joa. Mor. l. de sacris ordinat. par. 3. Ego paucis ea perstringam. Primum & praecipuum est Episcopo vel Presbytero sacrum facienti assistere, & quodammodo cooperari, ipsumque in omnibus adjuvare praescriptis ritibus, qui in diversis Ecclesiis diversi sunt. Deinde Evangelium legere, de qua re fusius suo loco: panem & vinum offerre, non quidem consecrando, ut ex can. 2. Concilii Ancyranum malè intellecto deducunt sectarii, sed utrumque sacerdoti consecratur praesentando: munera enim, quæ olim Diaconus è manibus populi accipiebat, nunc ex Prothesi accipit, eaque offert Sacerdoti, Sacerdos Deo. Apud Græcos celebrantem saepius admonet de iis quæ agenda sunt, unde in Liturgiis ea passim verba Diaconi ad sacerdotem occurrunt, *Benedic Domine, extolle, immola,* & his similia. Populum excitat ad attentionem elatâ voce dicens, *Attendamus.* Ministros inferiores officiis suis applicat, & illis signo, nutu, & aliquando sublato orario indicat quid & quando agere, seu psallere, aut legere debeant. Indignos à communionem submovet: Catechumenis, penitentibus, energumenis, & infidelibus fito tempore edicit, ut ab Ecclesia egrediantur. Postquam oblatio in altari posita est, stabellum tenet & ventilat, ut bestiolas praetervolantes abigat à sacris donis. Curabant olim Diaconi, ut quisque in Ecclesia suum locum teneret, portamque custodiebant, quæ viri ingrediebantur. Dominicum sanguinem, imò & corpus fidelibus distribuabant, quod Cyprianus lib. de lapsis, Justinus Martyr circa finem 2. Apol. Constitutiones Apostolicas, & plures antiqui Patres clarè testantur. Hic autem mos ante concilium Nicænum adeo invaluerat, ut etiam presbyteris Eucharistiam porrigerent, quam